

PŘEMĚNY SLATINY VE XX. STOLETÍ (1)

Dvacáté století bylo mimořádně bohaté na různé významné události a také na četné změny. Proběhly zde nejen dvě celosvětové války, ale udály se tu také proměny společenské. Rozvinuly se různé převratné technické vynálezy, které postupně významně ovlivnily jak celospolečenský, tak i individuální způsob života obyvatel. To vše se pochopitelně nemohlo vyhnout ani naší obci Slatině.

Koncem XIX. století obec Slatina u Brna tvořily prakticky dva rozdílné obytné celky: selská část se zemědělskými statky a panským Dvorem, nazývaná *Dědina* (dnešní Přemyslov náměstí) a dělnická část s drobnými domky, zvaná *Budin*. *Hlínek* a *Za chaloupkami* (dnešní ulice Budinská, Hlínek a levá strana Matlachovy ulice.) Celková hospodářská situace byla tehdy poměrně příznivá, takže do prvního desetiletí XX. století vstupovala Slatina ve znamení všeobecného rozvoje.

Obec, v jejímž představenstvu zasedali už nejen rolníci, jak tomu bylo dříve, ale i někteří místní řemeslníci a živnostníci, kteří platili daně, se rozhodla postavit pro stále se zvyšující počet dětí novou, už skutečně důstojnou školní budovu nad starodávnou Kapličkou (dnešní škola Přemyslov náměstí 1, postavená v roce 1903). Budovu předchozí školy na Budině obec prodala Živnostenskému spolku POKROK, založenému už v roce 1891, který tak získal dobrou materiální základnu pro svůj další rozvoj jako největší místní obchod smíšeným zbožím. Sama obec se začala rozrůstat *rodinnými domky* všemi směry: na západ k Brnu ulicí zvanou *Brněnka* (dnešní ulice Tílhonova) na jih směrem k Tufanům ulicí zvanou *Tufanka* a na sever k Líšni, kde se začalo říkat *Narvehu* (dnešní ulice Krejčího). V roce 1903 byla ve Slatině založena *Tělocvičná jednota SOKOL*, jejíž činnost se orientovala také do kulturní oblasti častým provozováním ochotnického divadla společně s nejstarším místním *Čtenářským a vzdělávacím spolkem VLAST*, existujícím v obci už od roku 1887. Společenské činnosti se věnovaly také dva již koncem minulého století založené místní spolky - *Sbor dobrovolných hasičů* a *Všeobecná dělnická jednota*. V obci začaly působit také místní organizace tehdejších rovněž koncem minulého století v českých zemích založených politických stran - především sociálně demokratické, národně-sociální, lidové a agrární. Slatinský Dvůr pronajali

jeho majitelé - lišeňští Belerediové - Slapanickému velkostatku a tento Dvůr tak dále pokračoval ve svém hospodaření a sezónně zaměstnával i řadu místních obyvatel, zvláště žen. Tak úspěšně vstoupila obec a její obyvatelé i do druhého desetiletí. Stavěly se rodinné domky při silnici k Líšni a na Tufance vznikly dokonce čtyři nové statky. Ale další hospodářský i společenský rozvoj obce byl násilně přerušen vypuknutím *první světové války* v roce 1914. Zvláště její druhou polovinu těžce prožívali místní obyvatelé, především ti, kteří byli odkázáni na veřejné zásobování a také rodiny, postižené nepřítomností svých otců živičů, povolovaných do armády. Nejhorší však byly *ztráty na životech* 38 místních mužů, padlých na bojištích této kruté války nebo zemřelých jejím působením. Mnohými z nich vymřely některé místní rodi-

tylo *zavedení elektrického proudu* ze židenické elektrárny hned krátce po válce, které potom umožnilo *vznik místních toalet* - postupně Bratři Johanů, Ing. E. Roučky a posléze Jiránkovy armaturky. Pokrokem bylo také *nápojení na telefonní síť* v roce 1922 zřízením veřejné hovoriny. Poštovně však Slatina ještě stále závisela na vzdálených Slapanicích. Významné bylo i *rozšíření slatinského nádraží* s čekárnou a změna zdejší zastávky na *stanici*. Také škola se zmodernizovala zřízením splachovacích záchodů. V obci byla založena *Občanská záložna*. Odborně byla opravena starobylá Kaplička z roku 1703. Lišeňský velkostatek byl však v roce 1921 zrušen, jeho půda zahrabna státem, rozparcelována, její dvě třetiny zakoupilo město Brno pro stavební účely a třetinu koupili místní zemědělci. Ti se potom dohodli na *melioraci*

ulici Řípské a věnoval se převážně této činnosti.

V té době však již na naší republice velmi těžké dolehla *celosvětová krize*. Řízení obce ve třicátých letech zůstalo ještě převážně v rukou národních socialistů, ale podíl příznivců Komunistické strany tehdy rok od roku vzrůstal. Místní výbor měl svoji *úřadovnu* v místnostech bývalého Dvora, kde bydlela místní chudina. V roce 1931 byl do Slatiny zaveden *městský vodovod* a na řadě ulic byly zřízeny veřejné vodovodní stojany. Později sem byl zaveden také *stříplyn*. Pokračovala výstavba rodinných domků na ulicích Na ráji, Parcelová, Šmahova, Řípská a Tílhonova. Nad rozcestím této ulice s olomouckou silnicí (dnešní Hviezdoslavova) postupně vyrostla řada rodinných domků v několika ulicích (Šmifovského, Kozinova a Pomezí), nazvaných souhrnně *Nová čtvrt*. Návazně na to bylo nedaleko odtud východním směrem nad Hviezdoslavovou ulicí vybudováno několik dlouhých *nouzových dřevěných baráků* s jednopokojovými byty pro sto rodin sociálně slabých a většinou nezaměstnaných obyvatel vnitřního města Brna. Ti se těžko sžívali s místními obyvateli. V zimním období SOKOL na svém cvičišti zřizoval *veřejné kluziště*, na němž se hrál i *hokej*. V roce 1933 byl ve Slatině konečně zřízen *poštovní úřad Brno 27*. Ve volbách v roce 1935 zvítězili národní socialisté jen těsnou většinou před komunisty. Tehdy byla do Slatiny zavedena *městská autobusová linka*, která se otáčela kolem Kapličky, kolem níž byla zříze-

Jedna z prvních historických fotografií Slatiny, pocházející z konce 19. století. Tak vypadala náves s rybníkem.

na straně k Budinu jednosměrná vozovka. V domě č. 13 Matlachovy ulice začala ordinovat MUDr. Marie Máčelová jako obvodní lékařka. V roce 1936 byla otevřena *přístavba* ke stávající škole a zároveň v ní bylo zahájeno vyučování *městské školy*. V roce 1937 byla konečně vybudována *hloubková kanalizace* na ulici Matlachově a na Přemyslově náměstí a tím zmizely dřívější hluboké příkopy. Na náměstí byla provedena *částečná parková úprava* (kolem tehdy již zdravotně závadného rybníku). Blativý chodník k nádraží byl upraven škvářou stejně jako cesta do Malé Slatiny. V roce 1938 se oslavovalo *dvacetileté trvání ČSR*, ale po nádherných slavnostech sokolských i obecních přišlo smutné září s mobilizací, s Mnichovským diktátem a brzkým *rozpadem republiky*.

a scelování všech pozemků, s čímž souviselo také vybudování nových pravoúhlých polních cest. Slatina se výstavbou rodinných domků dále rozšiřovala směrem k Brnu, ale potom především jižním směrem po Tufance a v jejich odbočkách na východ - ulicemi Na ráji (dnešní Ráj), Parcelová (dnešní Pivodova) a Šmahova. Jednota SOKOL si vybudovala vedle školy *letní cvičiště*, které se postupně stávalo také centrem soustředění místní mládeže. Pěstovala se zde nejen základní tělesná výchova, ale i lehká atletika, volejbal, házená i další hry. SOKOL potom postavil budovu *místního kina BESEDA*, které se od roku 1930 stalo významným kulturním vybavením obce. V tomto roce byly také ve Slatině *pojmenovány jednotlivé ulice* a za školou byl *vybudován Fignerův park*. V roce 1930 byl také ve Slatině založen sportovní klub SK SLATINA, který si brzy vybudoval fotbalové hřiště na

Bohumil Reichstädter
(Pokračování v příštím čísle
Aktualit)